

Hospodářské cykly

- Opakující se kolísání reálného produktu (zaměstnanosti, investic, zisku) kolem potencionálního produktu (růstového trendu). Změny mohou vznikat na straně:
  - 1. agregátní poptávky (Keynes)
  - 2. agregátní nabídky (Laffer)

- Fáze hospodářského cyklu:
  - 1. Expanze – růst reálného produktu
  - 2. Vrchol – reálný produkt dosahuje maxima
  - 3. Recese – pokles reálného produktu
  - 4. Sedlo – reálný produkt dosahuje minima
-

- Značný počet teorií vzniku hospodářského cyklu:
- 1. Peněžní teorie přisuzuje vznik cyklu změnám množství peněz v oběhu a úvěrům (Friedman). Spojováno s chybami centrální banky.
- 2. Inovační teorie spojuje vznik cyklu s významnými inovacemi (Schumpeter). Např. železnice, dálnice, počítače a informační technologie.
- 3. Politická teorie (volby parlamentu, prezidenta). Např. Kalecki, Nordhaus.
- 4. Teorie podspotřeby. Vychází z představy, že významná část důchodů není investována a zůstává v úsporách (Keynes).
- 5. Psychologická teorie – chápe hospodářský cyklus jako infekční nákazu, při níž se lidé infikují pesimistickými a optimistickými očekáváními (Pigou).

- Rozdílné teorie hospodářských cyklů můžeme rozdělit do dvou skupin:
- 1. Primárně vnější příčiny. Příčiny kolísání agregátní poptávky a nabídky vznikají mimo ekonomiku (inovace, nedostatečná informace firem a domácností), politické příčiny (demonstrace, stávky, volby, války, revoluce).
- 2. Primárně vnitřní příčiny – vznikají v důsledku změn uvnitř ekonomického systému. Např:
  - - úspory mzdových nákladů, zvýšení daní a zvýšení úroků sníží agregátní poptávku,
  - - změny v očekávání investorů o budoucích výnosech investic,
  - - nedostatek investičních prostředků v důsledku zvyšování úspor.

Obvykle hospodářské cykly vznikají v důsledku kombinace vnějších a vnitřních příčin.

- Pozitivní hodnocení - J. A. Schumpeter – zánik neperspektivních firem a nové podněty pro ekonomickou teorii.
- Negativní důsledky – K. Marx (V. I. Lenin) - urychlení zániku kapitalismu

- Přínos J. M. Keynesa – teorie efektivní (agregátní) poptávky

Teorie efektivní poptávky

- Teorie multiplikátoru
- Vládní zásahy – stabilita ekonomiky
- Hospodářské cykly za socialismu N. D. Kondratěv (1892-1938) – GULAG – zastřelen, 1987 – rehabilitován, dílo „Bolšije cikly konjunktury“ (1925)

- Josef Goldman (1912-1984) – za války emigrace V. Británie, po r. 1948 vězněn, později ekonom. Ústav ČSAV
- Goldmanova škola (O. Šik)

- Podle délky trvání hospodářského cyklu rozlišujeme tři typy cyklů:
- 1. Kitchinovy cykly (krátkodobé) – délka trvání 3-4 roky. Vznikají v důsledku výkyvů v zásobách a rozpracované výrobě. V současné době se tyto cykly prakticky nevyskytují (zlepšení skladové evidence).
- 2. Juglarovy cykly (střednědobé) – délka trvání přibližně 10 let. Souvisí s obnovou strojů a strojních zařízení. Jejich význam rovněž klesá.
- 3. Kondratěvovy (Kuznetsovy) cykly (dlouhodobé) – délka trvání 50 – 60 let. Obvykle jsou spojovány s novými inovacemi. Nastaly v sedmdesátých letech 19. století a v třicátých letech 20. století.

- Průběh hospodářského cyklu: jednotlivé cykly se navzájem liší. Existují však některé obecné rysy:
- 1. Výrazně klesají nákupy spotřebitelů, zásoby statků především dlouhodobé spotřeby se zvyšují. Firmy snižují produkci a reálný GDP klesá. Prudce klesají investice firem do strojního zařízení a budov v důsledku nevyužití stávajících kapacit.
- 2. Klesá poptávka po práci. Délka pracovní doby se nejdříve zkracuje, později dochází k propouštění z práce a zvyšování nezaměstnanosti.
- 3. Snižuje se poptávka po surovinách a meziproduktech. Ceny zboží stagnují, resp. klesají.
- 4. Zisky firem prudce klesají, snižuje se poptávka po akcích firem, jejich cena klesá.
- 5. Snižuje se poptávka po úvěrech, klesá úroková míra.
- 6. Snižují se zásoby surovin, polotovarů a výrobků. Nízká úroveň úroků z úvěrů přispívá k obnovení produkce.
- 7. Nastává obnovení produkce a postupně dochází k fázi expanze

- Hospodářská krize 1873
- Velká hospodářská krize (24.10. 1929) černý pátek na newyorské burze
- Česká republika – recese 1997-1999
- Současná hospodářská krize vznikla v USA na jaře 2007 – nekryté hypoteční úvěry.
- V ČR se projevila na konci roku 2008 a v roce 2009.
- Převážná část ekonomů předpokládá, že v současné době byla překonána.